

# 455-456 OPUSCULUM VICESIMUM PRIMUM. DE FUGA DIGNITATUM ECCLESIASTICARUM.

## ARGUMENTUM.

Monachum quemdam, quod abbatis se dignitate abdicasset, ut prudentem vehementer commendat: gravissimasque molestias, curas, sollicitudines, negotiorum moles, et pericula, quibus eorum qui monasteriis praesunt, vita referta est, sic ei ante oculos ponit, ut huiusmodi dignitates non modo non appetendas, sed etiam quam maxime fugiendas esse, apertissime et verissime concludat. Superesse tamen eidem monacho non minoris negotii provinciam scribit, ut tentationes sibi a daemone infligendas (qui, ut eum in pulcherrimi facti poenitentiam adducat, omnia conaturus esset) propulsare posset et superare. Proinde illum monet, ut fortiter se accingat ad hostis impetus excipiendos, ne si contra fecerit in ambitionis fluctus rursus relabi necesse sit.

Domno B. religiosissimo abbati, PETRUS peccator monachus debitae servitutis obsequium.

Charissime Pater, dignas auctori bonorum Deo gratias refero, qui te per suum spiritum docuit periculoso hoc tempore aridam virgam vanae praelationis abjicere, et ad privatam animae tuae custodiam expeditis gressibus festinare. Nunc vere meus abbas esse coepisti, cum praeesse aliis desiisti. Ecce de iugo multigenae servitutis ereptus, ingenuae libertati es per Dei misericordiam restitutus. Servum enim te saecularium, servum te esse necesse fuerat etiam

monachorum. Illorum siquidem, ne monasterium laederent; istorum vero, ne tibi conspiratae factionis scandalum generarent. Illos nempe verebaris, ne domus Dei bona diriperent; istos autem, ne domesticae seditionis adversum te machinas concinnarent. Et dum unum caput tot dominis subditur, infelix anima multiplici quodammodo catena constringitur ne Creatoris sui vestigia prosequatur. Dic, Pater, dic, inquam, videlicet ut expertus: quis potest hoc ferreo saeculo monasterium sine sui capitis periculo regere? imo quis potest cum abbate, simul et monachum possidere? Mox enim, ut quis abbas fieri incipit, monachus esse desistit, et quicumque abbatizandi culmen efflagitat, nihil est aliud, nisi quod monachum velut importabile pondus quaerit abjicere, et ne apostata videatur, sub fucato se vult colore regiminis palliare. Videlicet ut possit latere peccatum, praelationis quaeritur argumentum; et vitiosa cutis pastoralis officii superducitur, ut perversae mentis plaga cum virosi puris fetoribus occultetur. Quibus nimirum apte congruit illud evangelicum: «Vae vobis, inquit, quia similes estis sepulcris dealbatis, quae foris quidem apparent hominibus speciosa; intus autem plena sunt ossibus mortuorum, et omni spurcitia (Matth. XXIII).»

## [DE FUGA DIGNITATUM ECCLESIASTICARUM.]

CAPUT PRIMUM. *Quod animarum rectorum  
misera sit conditio.*

Praecipitur monacho ut moriatur mundo, sed qua ratione hoc abbas adimplet, qui tot curarum tumultibus premitur, tot negotiorum saecularium perplexionibus innodatur? Qui diem loquendo, et diversa tractando continuat, noctem consiliando dimidiat? Qui cum aliis complere non curat, atque ad explendum primae synaxis officium, solis ortum semper anticipat: et cum conventus fratrum silentium communiter solvit; ille inter eos nunquam salivam virginem portat? Nec ad proferendum jam coelestem sermonem idonea suppetit lingua, quae prius est tam prolixis terrenae locutionis ambagibus dissoluta.

Porro cum monachus jubeatur in hoc mundo nihil appetere, nil prorsus ambire; quid de monacho ille abbas habet, quem videmus velut aetnaeis eructantem flammis, avaritiae facibus, **457** inardescere, praediorum confinia dilatare, pecunias hinc inde cum tanta aviditate colligere, ad aliena conquirenda totis desideriis anhelare? Cui quidquid est, nihil est, nisi et hoc studuerit invenire quod deest. Cui monasterium fit hospitium, equinum vero dorsum quotidianum est habitaculum; chirothecae, calcaria, scutica, pidrisigulae, et si quae alia equitandi sunt utensilia, nunquam otioso situ neglecta marcescunt, cum sacerdotalia ornamenta, quibus sacris altaribus deservitur, saepe a tineis comesta reperiuntur. Quae enim fora, quae tribunalia inveniri possunt abbatibus vacua? quae curia, quae cubilia principum ferratis abbatum virgis non aspiciuntur effossa? Aulicum limen jugiter abbatum vestigiis teritur, et eorum querelae vel jurgia importune regum auribus ingeruntur. Non eos effugiunt castra bellantium, sed sub sequestrae pacis specie, inter ipsos galeatorum cuneos discerpi, et comprimi saepe videas

cucullatos. Qui vult nosse quid actum sit apud forense negotium, non praetoria iudicium, sed diversoria potius perquirat abbatum; quidquid in saeculo agitur, ab eis velut a magistris negotiorum saecularium requiratur. Sed cum Dominus dicat: «Cavete, inquit, ne graventur corda vestra in crapula, et ebrietate, et curis huius saeculi (**Luc. XXI**).» Et iterum: «Nemo potest duobus dominis servire (**Matth. VI; Luc. XVI**).» Apostolus etiam concorditer clamat: «Nemo militans Deo, implicat se saecularibus negotiis, ut ei placeat cui se probavit (**I Tim. II**).» Quisquis tot terrenis actionibus plenum monasterii regimen ultroneus appetit, quid aliud creditur agere, nisi quod velut jam lassus Christi militiam exsecratur ulterius bajulare? et dum jugum Christi, quod utique suave est (**Matth. XI**), tenera cervice portare detrectat, ad refectionis ejus convivium non aspirat. Quae nimirum refectio his ab ipso Veritatis ore promittitur, qui sub ejus levi onere non lassantur: «Venite, inquit, ad me, qui laboratis, et onerati estis, et ego vos reficiam (**Ibid.**).»

Caeterum qui ante missionem militare vult solvere cingulum, ad supernae patriae non meretur attingere municipatum; et cui gravis est pugna, nunquam illi victoriae poterit provenire corona. Ille praecipue, qui ut laborem militiae fugiat, ad ejusdem militiae ducatum inhianter anhelat; dumque dux belli esse humanis oculis cernitur, in conspectu occulti arbitri malefidus transfuga judicatur. Fugit enim qui, ut revera pugnandi valeat vitare periculum, simulat se antesignani vice specietenus portare vexillum: et qui inter catervas militum non poterat ire, vel ultimus principandi desiderio jam in praecedenti cornu cernitur primipilus. Infelix non illud ad memoriam revocans, quod per os B. Benedicti

Spiritus sanctus terribiliter clamat (**B. BENED. Reg., c. 2**): «Qui suscipit animas regendas, praeparet se ad rationem reddendam.» Et iterum: «Sciat, inquit, abbas de omnibus judiciis suis aequissimo judici Deo se rationem redditurum.» Qui etiam alibi: «Sciat abbas culpae pastoris incumbere, quidquid minus utilitatis in ovibus paterfamilias poterit invenire. Qui enim iudex fieri vult animarum, nescit quam durum, quam districtum cogatur expectare **458** iudicium.» Ut enim Scriptura dicit: «Durissimum iudicium his qui praesunt, fiet (**Sap. VI**).»

## CAPUT II. *Quod praesidendi ars facile discitur, sed difficile impletur.*

Unum autem in istis novellis abbatibus video, quod vehementer admiror. Qui enim per decem annos, vel eo amplius sub alterius regimine constitutus, nunquam ad hanc potuit pervenire scientiam, ut perfecte monachus videretur: nunc ipso die, quo in praelatione constituitur; ita praesidentis induit speciem, ita dominantis exprimit majestatem, ut non nuper electum, sed natum dicas abbatem. Fit repente severus in vultu, imperiosus in voce, ad corripiendum acer, ad iudicandum promptus. Ipse si offenderit, jam omnino satisfactionis ignarus, dedignatur accumbere, nisi in octogona sella, ita praeparata, ac si senatoria curulis in curia. Pro suae voluntatis arbitrio haec praecipit fieri, illa contestatorie interdicit, ligat, solvit, admovet, removet: et in his omnibus nequaquam a nobis junioribus [*f. senioribus*] consilium quaerit; sed sibi ipsi sufficiens, velut propriae vetustatis jura

disponit. Devotis quidem, et subditis pollicetur gratiam, repugnantibus autem phalarica spirat animadversione vindictam; ut potius videatur in praefectoriis fascibus agere, quam ecclesiasticae humilitatis officio deservire. Nauseant fauces ejus communia nobiscum alimenta percipere, necesse est coquis plura atque diversa uni cuidam ventri edulia praeparare. Nam grossus cibus, qui ex communi fratrum lebetes depromitur, indignum pituitae teneri, et delicatissimi hominis judicatur. Nuper egressus dormitorium, quiescere non potest, nisi secretum habeat, et singulare cubiculum. Licet juvenculus, licet validus corpore, nescit incedere, si desit baculus, quo se debeat sustentare.

In his itaque, et aliis pluribus quae persequi longum est, ita subito magister efficitur, ut in tota praesidendi regula, velut antiquus quidam Pater, nihil offendere videatur. Quam docte, quam imperiose novit cuncta, velut quadam majestatis auctoritate praecipere, qui diutissime subditus nunquam sapuit suis praeceptoribus obedire. Praesidendi siquidem artem docibilem dixerim, quae tam facile discitur; ut quilibet etiam ad alia vecors, hanc mox ut inceperit, magister in ea peritissimus approbetur: et, ut arctius teneatur, non solum sui notitiam quantocius praestat, sed etiam obediendi artem, quae a se diversa est, ex alumni sui memoria prorsus oblitteat. Quamplurima itaque monasteriorum rectoribus imminent, per quae vel lenocinante ipsa immunitatis licentia, sponte corruunt: vel mundanae perturbationis necessitate coacti, etiam nolentes offendunt.

Sed esto, ut eos nulla saecularium molestia feriat, omnis undique mundani fluctus procella quiescat, quis valeat intestinae seditionis mala perferre, et sola monachorum taedia

sustinere? Quis tot et tam variis voluntatibus satisfaciat? Quis semetipsum per tam diversa formarum **459** monstra componat? Decernunt siquidem suum praepositum debere spiritualiter vivere, cogunt tamen per totum diem causarum saecularium negotiis insudare; ne videlicet ecclesiastica bona depereant, ne domum Dei, quod absit, ab incolumitatis suae statu declinare contingat: et tolerabilius ferunt, si per abbatis absentiam cuncta regularis institutionis disciplina dilabatur, quam ut ecclesiasticae utilitatis commodum dispendia patiatur. Si delinquentium vitia districtae animadversionis iudicio corrigit, impius; si circa eos remissius agit, zelo Dei creditur alienus; si silentii se aliquando censura constringit, dicitur, quia cum pastor obmutescit, gregem lupo invadit. Paulo liberius loquar. Qua fronte aliis silere praecipiat, cujus garrula lingua continua verbositate declamat? Cum jejunit, laudis humanae favorem captare dicitur, cum comedit, suo pater, alieno ventri esse vitricus perhibetur. Lautiori veste contextus, vanam gloriam quaerere; extremitate et vilitate contentus, fertur monasterium deturpare. Praedicationis sermo si in longum protrahitur, conspuitur, fastiditur: et magis somnum dicitur provocare, quam aedificationi posse congruere. Si autem locutio brevis fiat; quod in suo, inquit, non studuit vase recondere, non valet aliis propinare; et fons, qui in occulti meatus sui venis arescit, uberes rivos per fistulas non effundit.

Unum est, quod super abbate suo monachi magnipendunt, et summis praeconiorum laudibus efferunt videlicet, si apud potentes saeculi valeat; si nocendi, et adjuvandi liberam facultatem habeat; si loqui in turba, et proprias causas agere non erubescat. Hinc est quod hoc nostro tempore monachi

neminem sibi praeesse volunt, nisi et validi corporis statura procerum, et claris proavorum titulis insignitum. Sit licet sanctus, sit omnium virtutum nitore conspicuus; illis tamen naturae muneribus carens, si Antonius deducatur, consona omnium voce indignus electione decernitur. Adde etiam, quia nullum sibi rectorem dari, nisi de propriae congregationis numero patiuntur; alias, etiam si prodigiorum virtutibus enitescat, illis obsistentibus ad capessendae praelationis officium non aspirat. Metuunt enim, ne alios sibi aliquando praeferat; pavescunt, ne de consuetudine, in qua jam inveterati sunt, iste aliquid emendare praesumat; ne, quod absit, mortificationem doceat, ne vana superstitione eos jejuna compellat, ne extremitatem diligat, ne nova praecipiat; ne eos, quod cunctis intolerabilius est, a propria fortassis voluntate compescat. Sic sic videlicet malunt de sui quempiam suini gregis custodia dignum, quam extrinsecus venientem in omni religiosae vitae et sanctitatis consummatione perfectum. Ille, ille nimirum nunc abbas extollitur, ille dignus percepti honoris infula judicatur, qui novit agrorum fundos extendere, turrita domorum culmina fabricare, copiam terrenae facultatis acquirere, sibi commissis non tam necessaria quam et superflua ministrare. Porro si curando talia, animarum cura postponitur: dicitur, quia inter praecipua multa bona, levis quaelibet culpa misericorditer indulgetur. Omnes siquidem possunt animae suae **460** utilitati consulere: non omnibus datum est, tam ardua, tam necessaria providere. Facile locus tribuitur veniae, ubi hoc intuitu minora negligimus, ut ad majora studiosius accingamur.

Quod si abbas ab exterioribus temperans, spiritualibus se studiis mancipaverit, gemitur, suspiratur et unusquisque ex

domesticae facultatis jactura conqueritur. Ecce, inquiunt, domus sancta destruitur, possessio nostra minuitur, et per unius incuriam tot virorum commoda ad nihilum rediguntur. Fiat ratiocinium, ponamus calculum, postquam ille super nos infausto auspicio jus indignae potestatis accepit; quot, et qualia ornamenta Ecclesiae superaddidit? Quot praediorum mansos acquisivit? Ubi denique possessionis nostrae terminos ampliavit? Plane si res diligenter inquiritur, locus hic suo tempore non modo non auctus, sed in multis potius cernitur imminutus. His itaque et hujusmodi calamitatum stimulis abbates saepe perculsi, et subjectorum malitia conturbati, nec quietam praevalent vitam agere, nec lucrandis animabus, prout eorum dictat officium, desudare. Sed dum nos talia quorundam abbatum, sive monachorum pravitatibus loquimur, nemo nos simul cum eis etiam religiosos atque honestos carpere suspicetur. Quippe quorum vestigia humiliter osculantes amplectimur, et in eis Christum, prout dignum est, adoramus. Illos etiam ipsos nequaquam livido detractionis dente corrodimus, sed eorum potius fraterna compassione plectendis moribus condolemus; qui nimirum per dissolutae conversationis incuriam, non solum nobis scandalum generant, sed ipsis etiam saecularibus detrahendi, et detestandi sacrum ordinem, materiam subministrant.

Quapropter, dilectissime, satis laudabiliter, et prudenter egisti, videlicet ut infecundi laboris gravissimum pondus abjiceres, et levigatis cervicibus ad fructuosae quietis otium convolares. Hoc tibi consilium non caro vel sanguis attribuit, sed divina potius miseratio coelitus inspiravit. Quandoquidem nunc vacat, et de propria salute propensiori fieri cura sollicitum, et

de tot animarum non reddenda multiplici ratione securum. Verumtamen quoniam veternosus humani generis inimicus, qui mille artes nocendi movet, mentes servorum Dei pulsare non desinit, et illatis diversis tentationibus quiescere non permittit; expedit te tanto sollicitius circa propriam custodiam vigilare, quanto licet ab alienae provisionis cura desistere. Locum quippe mutasti, sed non hostem: et quocunque pergas, corruptionis tuae tecum, velis, nolis, sarcinam portas; ex qua necesse est spinas, et tribulos incessanter emergere, in quibus extirpandis expediat te infatigabiliter exercere. Desunt homines, qui tibi machinentur linguarum suarum sagittas infligere; adsunt invisibiles inimici, qui adversum te nunquam desinant ferociter dimicare. Illi sane poterant tecum sopitis querelis facili reconciliatione componi; isti nesciunt quandoque homini pace composita foederari. Illi adversum te nulla norunt, nisi exteriora arma corripere; isti in ipsis mentis tuae moenibus impie saeviunt, **461** in ipsa tui pectoris urbe confligunt. Et, ut ita congressio periculosior videatur, in ipsa carne tua quaedam quasi perfidos tibi commilitones inveniunt, quos in augmentum suae partis adsciscunt. In tuis laribus vivit, unde hostibus tuis robur accrescit; et vitiorum monstra, cum inimicorum adversum nos spirituum bella consurgunt, illis sociata constipatis nos cuneis feraliter premunt.

### *CAPUT III. Quibus artibus daemon impugnet eos qui se a praelaturis abdicarunt.*

Stude ergo, dilectissime, per sanctae conversationis instantiam sic in anteriora contendere, ut nesciat mens tua post tergum oculos revocare. Illud apostolicum semper in memoria teneatur, quo dicitur: «Quae retro oblitus, in ea, quae anteriora sunt, extendens me, sequor ad braviū supernae vocationis (**Philipp. III**).» Sint *pedes tui*, sicut per Ezechielem de sacris animalibus dicitur, «*pedes recti* (**Ezech. I**).» Nimirum cui sic noverint angustum iter, quod semel arreptum est, carpere, ut ad eam quae relictā est, retrogradis gressibus dedignentur se latitudinem retorquere. Nonnulli enim post depositum sui prioratus officium, tantis tentationum fluctibus aestuant: ut violentissima pugna se capere in eorum corde vix possit. Proponunt namque sibi maligni spiritus qualia et quam multiplicia animarum lucra Deo potuissent acquirere, si patienter in eo, quo fuerant, voluissent ordine permanere. Quam plures enim, inquiunt, ex saeculari habitu ad servitutem Christi tua exhortatione concurrerent, ipsi etiam qui relictī sunt facile se a suis pravitatibus cohiberent. Sed haec bona vagitas abstulit, vitium instabilitatis exclusit. Nunquid tibi soli natus es, ut nullum de te proximi tui solatium sentiant; nulli ex te, velut ex sterili arbore (**Matth. XXV**), ac per hoc ignibus debita, fructus erumpant? Servus ille, qui in sudario talentum herile reposuit (**Luc. XIX**), districtae animadversionis sententiam non evasit, et ex eo incautus in damnationis periculum cecidit, unde quasi cautus sibi providere putavit. Alii dedisti mercedem tuam, projecisti a te perpetuae remunerationis acquirendae materiam.

Inter haec etiam ad memoriam revocant hujus mundi bona, quibus erat ante circumfluus; exaggerant paupertatis inopiam,

in qua nunc cernitur infeliciter constitutus; et, ut murum mentis impactus tentationis aries acrius feriat, additur. Perpende ergo, quanto melius sit cum Deo omnibus etiam temporalibus bonis affluere, quam contra Deum omni subsidio sustentatoriae **462** necessitatis egere: quia Deum non timuisti, temetipsum dejiciendo et dehonestando, contemnere, propriis saltem usibus debueras temporalia hujus vitae stipendia procurare. Modo etiam falsus amor eorum fratrum, quorum devoto fuerat usus obsequio, latenter immittitur; modo livor in eos qui adversati fuerunt non modicus excitatur. Istos dolet, quia se conqueruntur ab eo, in quem speraverant, remansisse deceptos; illos autem, quia se gloriantur de suae praesumptionis excessibus impunitos. Istos putat de sua dejectione tabescere, illos velut inimicos suis casibus insultare. Istos opinatur a suis aemulis comprimi, illos moeret in superbiae cornibus arroganter extolli. Haec et alia multa cogitationum phantasmata nequissimi spiritus humanis mentibus ingerunt, his nimirum quae nequaquam se forti prospectionis custodia circumcludunt. Hinc est quod nonnullos cernimus praepositurae cum magno prius fervore desedere [decedere], postmodum vero ad eundem vomitum importunae ambitionis instantia festinare; et multiplicium tentationum vallati densitate, vel ad concupita deveniunt, vel a sancti operis quo incanduerunt fervore tepescunt.

Tu autem, dilectissime, juxta prudentiam tuam virtutum armis fortis praeliator accingere, contra hostis versuti insidias semper in acie paratus assiste, vanam hujus mundi gloriam despice, terrenae felicitatis blandimenta contemne, quidquid in saeculo arridet, tanquam ludificatoriae imaginationis somnium deputa, ad veram illam coelestis patriae

beatitudinem cor erectum totis visceribus inardescat. Cum pugna crescit, cum tentationum strepitus ingruit, protinus ad hunc portum mens laeta confugiat, et velut in quadam munitionis arce delectabiliter requiescat, ut fiat quod per Psalmistam dicitur: «Abscondes eos in abdito vultus tui a conturbatione hominum, protege eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum (**Psal. XXX**).» Proposita igitur inertis torporis ignavia, omnium virtutum studiis prudenter invigila, in eo quod coepisti immobiliter persevera. Nec monasterium reliquisse poeniteat, sed sero te potius experrectum conscientia reprehendat, quatenus qui nunc pauper esse cum Christo temporaliter eligis, cum eo simul immortalibus divitiis in aeterni regni gloria perfruaris; et inter electos abbates te jubeat in resurrectione constitui, pro cujus an ore in hac vita de abbatum te ordine deiecisti. Ecce, dilectissime Pater, amoris tui dulcedine provocatus, dum plura tibi scribere studui, epistolaris modum brevitatis excessi; sed rogo omnipotentem Dominum, ut et haec tibi rustica et imperita verba proficiant, et in eorum recompensatione tua pro servo tuo orare sanctitas non desistat.

*Sit nomen Domini benedictum.*